

Handläggare
Linda Melin
Telefon: 08-508 36 221

Till
Äldrenämnden
Den 23 maj 2017

Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg

Handläggning av bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till personer över 65 år och äldre

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg och anvisning för beställning och genomförandeplan för hemtjänst.
2. Äldrenämnden överlämnar riktlinjerna inklusive anvisningar till kommunstyrelsen för vidare beslut i Kommunfullmäktige.
3. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslår Kommunfullmäktige att besluta om tillägg i reglementet för servicenämnden till att även omfatta fördelning av ärenden med anledning av ansökan om särskilt boende från äldre personer i andra kommuner.

Ann-Christine Hansson
Förvaltningsdirektör

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Nu gällande riktlinjer för handläggning av bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till personer 65 år och äldre, är beslutade av kommunfullmäktige 2015-05-25.

Behovet av att revidera riktlinjerna är bland annat föranlett av att Socialstyrelsen utkommit med nya föreskrifter och anvisningar som påverkar handläggningen av ärenden. Vidare har kommunfullmäktige beslutat om att införa ramtid vid beslut om hemtjänst vilket påverkar hur man fattar beslut om insatser samt hur man upprättar en genomförandeplan.

Syftet med riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg till personer 65 år och äldre är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling när det gäller bedömning av de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens äldreomsorg. Riktlinjerna ska dessutom ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras i varje enskilt fall.

Bakgrund

Socialtjänstlagen är en ramlag som ger kommunerna handlingsutrymme för att utforma äldreomsorgen efter lokala förutsättningar och behov. Enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras skälig levnadsnivå och bistånd ska utgå från en bedömning av den enskildes individuella behov. Riktlinjer för handläggning av ärenden är ett komplement till gällande lagstiftning inom området. Riktlinjerna ska också ge stöd och vägledning i myndighetsutövningen.

Nu gällande riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg, är beslutade av kommunfullmäktige 2015-05-25. Behovet av att revidera riktlinjerna är föranlett av att det tillkommit nya föreskrifter och anvisningar som påverkar själva handläggningen av ärenden. Det finns också ett behov av att förtydliga vissa delar för att upprätthålla likställighetsprincipen i staden och att stärka rättssäkerheten för den enskilde. Riktlinjerna har också anpassats efter beslut om ramtid inom hemtjänsten.

Ärendet

Syftet med riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är att säkerställa rättssäkerheten och likabehandling över staden när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens äldreomsorg. Riktlinjerna ska därutöver ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som ska göras i varje enskilt fall. Nedan redovisas de områden som utöver redaktionella ändringar, tillkommit som nya avsnitt eller blivit reviderade för att motsvara gällande lagstiftning och rättspraxis inom området.

Handläggning och dokumentation

Biståndshandläggaren ska göra individuella bedömningar i varje enskilt fall för att kunna tillförsäkra den enskildes skäliga levnadsnivå. För en rättssäker handläggning och dokumentation hänvisas till Socialstyrelsens handbok ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”. Där behandlas bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, principer, och grunder för SoL och LSS samt regler som

styr handläggningen och dokumentationen. I riktlinjerna tas i första hand upp den handläggningen som är specifik för Stockholms stad.

Särskilt utsatta grupper

I riktlinjerna finns ett stycke som anger ramar för hur handläggaren ska arbeta med särskilt utsatta grupper, t.ex. äldre som utsatt för hot och våld, äldre personer med eller utan missbruksproblematik som lever i hemlöshet samt äldre personer som inte behärskar svenska språket eller som är syn-, hörsel- eller talskadad.

Företrädare för den enskilde

Stycket har kompletterats med utvecklande text om den enskildes rätt att anlita ombud vid kontakt med myndigheter. Stycket anger också hur en fullmakt som upprättats mellan den enskilde och dennes företrädare ska inhämtas och dokumenteras. Från och med 1 juli 2017 träder en ny lag om framtidsfullmakter i kraft som är giltig när en fullmaktsgivare på grund av psykisk störning, sjukdom, skada eller likande förhållande är ur stånd att ta hand om de angelägenheter som fullmakten avser.

Beställning till utföraren

Anger hur biståndshandläggaren ska kommunicera beställningen av beslutade insatser till den utförare som den enskilde har valt.

Beställning av hemtjänst

Är ett nytt stycke som anger hur beställningen av hemtjänst ska formuleras utifrån ramtid. Utformningen av de beviljade insatserna, samt när och hur dessa ska utföras, överläts till den enskilde och utföraren att komma överens om i genomförandeplanen. Beställningen ska dock innehålla en ramtid med vilka insatser som har beviljats utan att varje insats preciseras på detaljnivå. Beslutet om ramtid är nytt och därför bifogas det särskilt framtagna dokumentet för beställning och genomförandeplan för hemtjänst till detta ärende.

Anställda anhörigvårdare

Från och med 1 januari 2017 tillämpar staden inte längre möjligheten att anställa anhöriga annat än vid synnerliga skäl. I riktlinjerna anges de kriterier som ska vara uppfyllda för att en sådan anställning ska vara aktuell. Vidare beskrivs också beslutsprocessen vid handläggning av dessa ärenden.

Mat och måltider

Den som inte själv kan tillreda sina måltider och inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt ska få hjälp med detta. Det är viktigt att bedöma det individuella behovet av måltidshjälp. Den enskilde kan av olika skäl även behöva sällskap vid måltiden. Om den enskilde är i behov av sällskap vid måltiden, ska detta beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Bistånd för egenvård

Stycket har förtydligats med att egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en person själv kan utföra, och därmed ansöka om bistånd för. Den enskilde ska själv klara av att ta ansvar för uppgiften, men behöver praktisk hjälp av hemtjänstpersonalen att utföra den.

Daglig verksamhet efter pension

Förtydligande om att normal pensionsålder anses kunna uppgå till 67 år istället för 65 år vilket kan påverka möjligheten att få ha kvar insatsen daglig verksamhet. Daglig verksamhet går inte att ersätta med dagverksamhet inom äldreomsorgen då syftet med de båda insatserna är åtskilda. Daglig verksamhet är, till skillnad mot dagverksamhet, även en avgiftsfri insats och den enskilde har rätt till habiliteringsersättning.

KBF – bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning

Stycket har förstärkts och uppdaterats utifrån att socialförvaltningen tagit fram nya tillämpningsanvisningar för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning.

Daglig sysselsättning efter pensionsålder

Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna ha kvar möjligheten till sysselsättning i de fall det fyller ett viktigt behov även om den enskilde uppnått pensionsålder. Den normala pensionsåldern uppgår även i dessa fall till 67 år istället för 65 år. Precis som daglig verksamhet för personer enligt LSS kan den dagliga sysselsättningen inte ersättas med beslut om dagverksamhet.

Information om ett tryggt och anpassat boende

Nytt stycke. Personer som är över 65 år och är i behov av insatser ska samtidigt ges möjlighet att få information om hur de kan anpassa sitt boende i syfte att skapa trygghet i sin bostad. Därför ska biståndshandläggare i ett tidigt skede informera den enskilde om olika alternativ som kan bidra till ökad trygghet för den enskilde. Det kan till exempel ske genom att biståndshandläggaren hjälper den enskilde med information om vilka andra boendialternativ som

finns att tillgå genom seniorlägenhet eller trygghetsboende eller annan insats i form av trygghetslarm eller hemtjänst.

Icke biståndsbedömda insatser

Nytt stycke som anger de icke biståndsbedömda insatserna som staden erbjuder alla över 65 år. Biståndshandläggaren behöver ha en god kännedom om dessa insatser som är syn- och hörselkonsulent, vaktmästarservice samt öppna mötesplatser/träffpunkter till äldre.

Folkbokföringskommunen

Nytt stycke som anger folkbokföringskommunens skyldighet gällande hjälpinsatser enligt SoL som den enskilde kan ha behov av

1. Under kriminalvård i anstalt,
2. Under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än kommunen,
3. Som aktualiserats inför avslutning av vård enligt 1 eller 2.

Flytt från annan kommun till Stockholm stad

Stycket har utökats till att omfatta en ny fördelning av inkomna ärenden från annan kommun gällande ansökan om särskilt boende. Servicenämnden föreslås ansvara för denna fördelning. För att få en jämn fördelning av ansökan om särskilt boende mellan stadsdelar föreslås följande beslut om fördelning:

1. Alla ansökningar från andra kommuner ska fördelas av Äldre direkt.
2. Ansökningar som inkommer till en stadsdel ska omgående skickas till Äldre direkt.
3. Äldre direkt fördelar ärendet via en särskild framtagen fördelningsnyckel som uppdateras av servicenämnden i samråd med äldrenämnden i början av varje år.
4. Efter fördelning av inkomsten ansökan till aktuell stadsdelsförvaltning, skickar Äldre direkt ett brev till den enskilde med information om vilken stadsdelsförvaltning som kommer handlägga ansökan.
5. När Äldre direkt har fördelat enligt fördelningsnyckeln och ärendet inkommer till en stadsdel är ärendet klart att börja handläggas i stadsdelen.

EU/EES medborgare

Nytt stycke om EU-medborgares rätt till fri rörlighet inom EU-länderna. Där den fria rörligheten innebär att EU medborgare utan några särskilda formaliteter har rätt att resa till och vistas i annat EU land i tre månader under förutsättning att personen inte utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt SoL. För alla som vistas i kommunen gäller dock socialtjänstens yttersta ansvar enligt

2 kap 1 § SoL. Personer som vistas tillfälligt i en kommun har som huvudregel bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt.

Äldre som inte är EU medborgare

Nytt stycke som handlar om ekonomiskt bistånd till flyktingar som söker uppehållstillstånd i Sverige. Migrationsverket ansvarar för bistånd i form av logi, bostadsersättning, dagsersättning och särskilt bidrag. Ansökan om insatser med hjälp i hemmet måste dock prövas utifrån individuella förhållanden och får inte avslås enbart med hänvisning till att permanent uppehållstillstånd saknas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom planeringsavdelningen på äldreförvaltningen, tillsammans med en arbetsgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö, Hägersten-Liljeholmen.

Ärendet har gått på intern remiss till äldreomsorgschefer och beställarchefer i samtliga stadsdelsförvaltningar.

Juridiska avdelningen har lämnat synpunkter på ärendet. Socialförvaltningen har fått möjlighet att lämna synpunkter.

Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 16 maj 2017, de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen den 17 maj samt det gemensamma för socialnämnden funktionshindersrådet den 11 maj.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Riktlinjernas syfte är att vara ett stöd i arbetet med att bedöma individuella behov anses kunna tillgodoses genom de nu uppdaterade riktlinjerna som baseras på aktuell lagstiftning och rättspraxis.

En viktig förändring som också föranlett revideringen av riktlinjerna är den modell för ramtid som är beslutad att användas inom hemtjänsten. Vid beställning av hemtjänst ska utformningen av de beviljade insatser, samt när och hur dessa ska utföras överlåtas till den enskilde och utföraren att komma överens om i genomförandepanen. En beställning av hemtjänst ska därför inte vara så detaljerad. Anvisningar som beskriver hur beställning och genomförandepan ska upprättas är centralt för stadens biståndshandläggare och utförare samt viktigt för att leva upp till likabehandlingsprincipen. Anvisningarna bifogas till detta ärende.

Ett nytt sätt att centralt fördela ansökningar om särskilt boende från annan kommun föreslås i riktlinjerna. Äldre direkt gör en fördelning utifrån en fördelningsnyckel och skickar sedan ärendet till den stadsdel som blivit tilldelad, och som påbörjar handläggningen. Detta förutsätter ett tillägg i Servicenämndens reglemente, där Äldre direkt lyder under, så att det framgår att det ligger inom deras ansvarsområde att fördela ärenden med anledning av ansökan om särskilt boende från en enskild boende i annan kommun.

Äldreförvaltningen föreslår att riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg börjar gälla fr.o.m. 1 januari 2018.

Jämställdhetsanalys

Ärendet är könsneutralt i förhållande till de insatser den enskilde kan ansöka om. Genomgripande i riktlinjerna är det fokus på den enskilde och dennes behov och hur denne kan tillförsäkras skälig levnadsnivå. Därför har detta tjänsteutlåtande inte bedömts ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Bilagor

1. Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg
2. Anvisning för beställning och genomförandeplan för hemtjänst